

„streven naar de oprichting van *autonome raden van tucht*. Het „belang van geheel de bevolking is betrokken bij het behoud van de „waardigheid en zedelijkheid van hun beroep”.

Er wordt verzekerd, dat in de aanstaande zitting van het Parlement een wetsontwerp naar den wensch van de medici in behandeling zal komen. Een der ministeriële bladen meent intusschen, dat de in te stellen eereraad slechts zou dienen om uit te maken, of een arts zijn bevoegdheid mag behouden, bijv. in geval van krankzinnigheid, maar dat de Regeering niet gedacht heeft aan gevallen, die de eer van het beroep of de openbare gezondheid in gevaar brengen, zooals kwakzalverij en het „dekken” van kwakzalvers door bevoegden. Zoo dit het geval is, behooren gelijk Dr. DUPUREUX in *la Belg. médicale*, n°. 2, schrijft, de vakbladen en de syndicaten aan te dringen op het aanvullen van deze leemte. „De wensch naar zulk een regeling is „zoo algemeen, dat een noodzakelijkheid er aan moet beantwoorden”. Ook de Fransche medici hebben in een machtige vergadering der medische syndicaten den wensch uitgesproken, om het recht te verkrijgen, zich te vormen tot een orde gelijk die der advocaten. Wellicht is het voor de medici nuttiger dan voor de juristen. PINKHOF.

BOEK AANKONDIGINGEN.

Dr. J. CLARENCE WEBSTER, *Die ektopische Schwangerschaft, ihre Aetiologie, Klassifikation, Embryologie, Symptomatologie Diagnose und Therapie*, Deutsch von Dr. ARNOLD EIERMANN, Berlin 1896. Verlag von S. KARGER.

Wat aan de overzijde van het Kanaal zijn oorsprong heeft, ontkomt niet aan den invloed van LAWSON TAIT; ektopische zwangerschap is voor CLARENCE WEBSTER gelijkbeduidend met tubair-zwangerschap. WEBSTER streeft zelfs TAIT nog voorbij; terwijl deze de primaire abdominaal-zwangerschap ontkent, en de ovariaal-zwangerschap qualificeert als: mogelijk, maar tot dusverre nog niet bewezen, wordt door WEBSTER de ovariaal-zwangerschap geheel uit het schema geschrapt. Voor WEBSTER begint dus elke ektopische zwangerschap in de tuba; gewoonlijk, als „ampullaire zwangerschap” in haar middelste gedeelte, soms, als „interstitiële zwangerschap”, in het door den uterus verlopend stuk, of eindelijk, in haar abdominale uiteinde, als „infundibulaire” zwangerschap.

De ontkenning van elken anderen aanvangsvorm van ektopische zwangerschap berust bij WEBSTER gedeeltelijk op theoretische gronden. Hij voert n.l. in de aetiologie der ektopische zwangerschap een nieuwe hypothese in, welke hierop neerkomt, dat het bevruchte eitje zich alléén vermag te nestelen in een weefsel, dat deciduale veranderingen

kan ondergaan. Deze neiging tot het vormen van decidua-weefsel, door WEBSTER met den naam van „genetische reactie” bestempeld, is normaliter bij de vrouw tot de uterus-mucosa beperkt. Het komt echter voor, dat in een deel van de tuba of de stuctuur, of de „Reactie-tendenz” terug gekeerd is tot een vroeger type in de zoogdierenreeks, waarbij een grooter deel van de MÜLLER'sche gangen deciduale reactie vertoont (dieren met uterus bicornis, waarbij de zwangerschapsproducten in de uterushoornen tot ontwikkeling komen). WEBSTER ziet nu in deze atavistische praedispositie van het tubaslijmvlies voor decidua-vorming het oorzakelijk moment, dat de tuba-zwangerschap mogelijk maakt. Hij steunt deze hypothese op het vinden van deciduale veranderingen in beide tubae bij éénzijdige tubair-zwangerschap.

Het komt Referente voor, dat tegen WEBSTER's hypothese gegronde bedenkingen zijn in het midden te brengen. Om het vinden van verspreide hoopjes decidua-weefsel in beide tubae bij éénzijdige tubair-zwangerschap dienstbaar te kunnen maken aan zijn hypothese, had WEBSTER primo het bewijs moeten leveren, dat niet bij iedere normale zwangerschap in de tubae hier en daar deciduale veranderingen voorkomen, en secundo had hij moeten aantonen, dat deze veranderingen in beginsel reeds bestaan, vóórdat het bevruchte eitje zich heeft genesteld. Immers, zal WEBSTER's „genetische reactie” — zij moge oorspronkelijk structuur- of „tendenz”-verandering zijn — op de vasthechting van het eitje invloed kunnen hebben, dan moet zij aan die vasthechting voorafgaan.

WEBSTER maakt nu zijn hypothese dienstbaar aan het betoog, dat ovarieele zwangerschap onwaarschijnlijk is, omdat zijn deciduale praedispositie op het ovarium geen atavistisch aangrijpingspunt vindt.

Daar WEBSTER echter, naast zijn genetische reactie, aan alle vroeger als gewichtig erkende momenten (ontstekingen, knikkingen, tumoren in of buiten de tuba enz.) beteekenis blijft hechten, en zelfs meent, dat het bevruchte eitje onder gunstige omstandigheden ondanks de deciduale reactie der tuba toch in den uterus terecht kan komen, zoo kan van zijn hypothese gezegd worden, dat zij niets anders doet dan een onbewezen factor in het spel voeren, die alléén kan strekken om te schaden aan de onbevangenheid van het verder onderzoek naar den primairen zetel der ectopische zwangerschap; wat te meer te betreuren valt, daar WEBSTER met het schrappen der ovariaal-zwangerschap ongelijk heeft: Referente heeft van dezen zwangerschapsvorm een praeparaat in haar bezit, dat elken twijfel buitensluit.

Afgezien van de teleurstelling die, blijkens het voorgaande, den lezer in WEBSTER's *Aetiologie der ektopische zwangerschap* wordt bereid, is zijn studie zeer de moeite der kennismaking waard. Vooral de histologie der tubair-zwangerschap is belangrijk.

WEBSTER beschikt over een groot materiaal van jonge zwangerschapsstadiën (tubair-zwangerschappen van 4, 5, 6 en 8 weken en

uterine zwangerschappen van 3 en 4 weken) zoodat hij, zonder al te vermetel te zijn, de poging wagen mocht om de brokstukken onzer kennis betreffende de eerste ontwikkeling van het menschelijk eitje tot een goed sluitend geheel samen te voegen; te meer, daar de jongste onderzoekingen der embryologen over placentatie bij lagere zoogdieren op passende wijze de gapingen aanvullen.

Het resultaat zijner onderzoekingen kan als volgt worden samengevat:

Zoowel bij tubaire zwangerschap als bij uterine, speelt het slijmvlies-epithelium een volmaakt passieve rol. De stelling van LAWSON TAIT „het menschelijk eitje kan zich slechts vasthechten aan bindweefsel, „dat van zijn dekepithelium is beroofd” vond WEBSTER aan jonge stadiën van tubair-zwangerschap bevestigd. Het te gronde gaan van het epithelium hangt vermoedelijk samen met de snelle metamorphose der bindweefselcellen in decidua-weefsel 1).

De ontwikkeling der decidua grijpt bij de tubair-zwangerschap zeer ongelijkmatig plaats; soms over een groote, soms over een kleine uitgestrektheid van het tuba-slijmvlies. Vera en serotina zijn nooit geheel afwezig. De ontwikkeling der reflexen hangt van de plaatsruimte af. Waar het eitje het geheele lumen der tuba vult, kan de plooi, die als reflexa zich over het eitje sluit, niet of slechts onvolkomen worden gevormd. Het bloed, dat bij tubair-zwangerschap niet zelden in de tuba wordt gevonden, stamt hoofdzakelijk uit gebersten vaten der reflexa. De reflexa wordt òf door deze bloeding vernield, òf versmelt veel vroeger dan bij de uterine zwangerschap met de decidua vera. Zoo wordt bij het onderzoek slechts zelden een reflexa gevonden. In de serotina zag WEBSTER door proliferatie van het endothelium der bloedruimten een weefsel ontstaan, dat met de trophospongia van HUBRECHT bij den egel identisch is.

De oppervlakte van decidua serotina en reflexa vond WEBSTER in zeer jonge stadiën met een kernhoudende protoplasma-laag gedekt, die afkomstig is van het foetale epiblast, en later ook de foetale vlokken bekleedt. Deze epiblastische woekering vormt oorspronkelijk een meerlagige verbinding tusschen het eitje en het van epitheel ontbloote moederlijke bindweefsel. Later treedt in de middelste lagen van dit weefsel vacuolen-vorming op, waardoor een lacunair weefsel ontstaat, waarin het moederlijk bloed uit de trophospongia binnentreedt, nadat de wanden der bloedsinussen in de serotina door het foetale epiblast zijn aangevreten. Dit lacunaire weefsel (HUBRECHT's trophoblast) wordt nu de oorsprong der latere placentaire bloedruimten.

Blijkens het voorgaande is de veelkernige protoplasma-laag, die in een later stadium de foetale vlokken der placenta bekleedt, niet

1) Hiervoor pleit zeer, dat ook het oppervlakte-epithelium der *uterine decidua* bij ektopische zwangerschap nekrotisch wordt en te gronde gaat (zie mijn stukje over *decidua uterina* bij ektopische zwangerschap, *Ned. Tijdschrift voor Verlosk. en Gyn.*, Deel IV, 1893). Ref.

zoals sommigen willen van het uterus-epitheel afkomstig, maar van foetalen oorsprong.

Het histologisch gedeelte van WEBSTER's werk wordt verduidelijkt door 22 fraaie lithographische platen. De makroskopische teekeningen in den tekst — meerendeels naar „Gefrierdurchschnitte” vervaardigd — laten aan duidelijkheid te wenschen over.

Symptomatologie, diagnose en therapie der verschillende vormen van tubair-zwangerschap worden in afzonderlijke hoofdstukken vrij uitvoerig behandeld.

CATHARINE VAN TUSSENBROEK.

Traité de médecine et de thérapeutique, publié sous la direction de P. BROUARDEL, A. GILBERT et J. GIRODE. Tome deuxième. Maladies microbiennes (suite et fin), Paris 1896.

In n°. 9, Deel II. 1895 van dit *Tijdschrift* werd door mij aangekondigd het 1ste deel van dezen *Traité de médecine*. Het 2de deel, in het laatst van 1896 verschenen, bevat het vervolg en slot van de parasitaire ziekten n.l. typhus exanthematicus, typhus recurrens, pest, gele koorts, dysenterie, cholera asiatica, tuberculose (vermoedelijk de laatste arbeid van den onlangs gestorven STRAUS), lepra, blennorrhagie, balanitis, vegetaties (condylomata acuminata), chancre simple, syphilis, kwade droes, miltvuur, rabies, tetanus, beri-beri, lathyrismus, rheumatismus articularis acutus, pseudo-rheumatismus infectiosus, een weinig zeggend hoofdstuk van GIRODE over de ziekten door schimmels veroorzaakt in het algemeen en tot slot de actinomycose.

Zoals uit deze opsomming blijkt worden hier onder de vlag van „maladies microbiennes” heel wat ziekteprocessen binnengesmokkeld, waarvan de specifieke microben nog verre van bekend zijn. In de voor het meerendeel zeer volledige overzichten der bacteriologische onderzoekingen, wordt daarmee evenwel rekening gehouden.

Het mag vreemd schijnen, dat hier ook besproken wordt een ziekte, die niets met bacteriën te maken heeft: lathyrismus, een chronische vergiftiging, teweeggebracht door het alcaloïd uit de zaden van verschillende lathyrus-soorten. Misschien is de eenige reden hiervoor wel het feit, dat sommige schrijvers, op grond van de analogie van enkele symptomen dezer ziekte en van beri-beri, tusschen deze twee ziekteprocessen verband hebben willen brengen.

Onder den naam van pseudo-rheumatismus infectiosus worden door WIDAL behandeld de verschillende arthropathieën, die niet behooren tot het ziektebeeld van het acute gewrichtsrheumatisme, maar die zich voordoen in het beloop van de verschillende infectie-ziekten. Dit hoofdstuk had dus dunkt mij gevoegelijk achterwege kunnen blijven, daar over dit onderwerp bij ieder ziektebeeld afzonderlijk dient te worden gesproken. Hoogstens zou deze naam recht van bestaan hebben voor